

Bette als baby

Sommige kinderen kunnen hun naam al schrijven als ze drie of vier zijn. Bette kon het nog veel eerder. Al voor ze was geboren, schreef ze met spuug (want ze had daar natuurlijk geen pen) op de binnenkant van haar moeders buik:

Bette was hier

“Ik zat nog maar amper in mijn moeders buik of ik had al besloten dat ik schrijver zou worden,” vertelt Bette. “Of schrijfster, maar dan moest ik eerst weten of ik een jongen of een meisje werd en ik wist toen nog niet hoe je dat kon zien. Ik werd een meisje. Dat had ik achteraf beschouwd best kunnen weten, want Bette is een meisjesnaam. Schrijfster dus. Kort na mijn derde verjaardag begon ik met schrijven. Ik schreef verhalen die niemand kon lezen, behalve ikzelf, want ik wist waar ze over gingen: Over elfen en feeën. Over boze beren en stoute kabouters met blauwe puntmutsen op in plaats van rode. Daaraan kon je zien dat het stoute kabouters waren. Lieve kabouters hebben rode mutsen op. Ze woonden in paddenstoelen, rood met witte stippen.

Ik was toen ook al begonnen met woorden sparen. Ik spaarde alleen moeilijke woorden. Van woorden die makkelijk waren, had ik er al genoeg. Als mijn vader en moeder bezoek hadden, ging ik stilletjes in een hoekje zitten wachten tot er moeilijke woorden vielen en die ving ik dan op. Woorden die zielig klinken, zoals zorgverzekering en zondebesef. Woorden die spannend klinken, zoals boeventronie en gevangeniswezen. Woorden die huppelen, dansen of springen, zoals vitaminepilltjes en wiebelkontje en hoempapa-band. Woorden die struikelen over je tong, zoals spitstrein en schuinschrift en spiritualiteit. En woorden om lekker bij in slaap te vallen, zoals schommelgang en luierbroekje en zeeanemonen. Soms vielen er boze woorden. Die liet ik liggen. Boze woorden voelen niet fijn. Behalve eentje. Dat woord viel toen mijn vader boos was op oom Ben van tante Gerdien. Oom Ben zei iets wat ik niet kon verstaan en toen zei mijn vader: omdenondejuni. Het klonk als de maanden van het jaar en als de tafels van vermenigvuldiging door elkaar: omdenodejanuari, omdenondefebruari, omdenondemaart. En dan kwam je vanzelf bij omdenondejuni. Ik zei dat woord een keer per ongeluk aan tafel, toen mijn moeder mij vroeg of ik de boter even door wilde geven. Toen moest ik naar mijn kamer. Ik probeerde het woord te vergeten, maar dat is niet gelukt. Zo gaat dat met dingen die je graag wilt vergeten. Die blijven in je hoofd plakken als kauwgom in je haar, terwijl dingen die je niet mag vergeten – zoals je gymtas of de hoofdstad van Albanië of hoe laat je thuis moet zijn als je buiten speelt – je hoofd uitglippen zodra ze de kans krijgen.

Ik spaarde dus woorden. Ik ving ze op en bewaarde ze in mijn achterhoofd. Sommige zaten er jaren zonder van zich te laten horen, maar altijd kwamen ze weer tevoorschijn. Zomaar vanzelf. In een zin of in een liedje, in een verhaal of in een gedicht.

Er waren eens zeven gevangeniswezen.
Ze konden niet schrijven, ze konden niet lezen.
Ze hadden geen hond en ze hadden geen kat.
Geen vader of moeder (heel zielig was dat).
Ze hadden oom. Ja, die hadden ze wel.
Die oom sloot ze allemaal op in een cel.
Geen hond die ze daar leerde schrijven of lezen,
die zielige zeven gevangeniswezen.

Dag Freek, waar zou Frits zijn?
Die zit in de spitstrein.
En Ben? Wacht, ik bel hem.
Hij zit in de sneltram.
Maar goed dat ik bel dus.
Wie, ik? In de belbus.
Nee, Max, die ik straks zie,
neemt meestal een taxi.

Als je schrijver of schrijfster wil worden, heb je een hoofd vol woorden nodig. Maar dat is niet genoeg. Je moet ook ideeën hebben. Met ideeën is het anders dan met woorden. Woorden vallen. Die liggen dus gewoon voor het oprapen. Ideeën niet. Ideeën hangen in de lucht. Je moet ze er zelf uit plukken en dat is niet altijd even gemakkelijk. Je ziet ze namelijk niet hangen. Ideeën zijn onzichtbaar. Meestal tenminste, soms zie je ze wel. Dan kom je ze tegen op straat of op de verjaardag van je opa of oma of in je eigen achtertuin, tussen de tulpen en de riddersporen.

Je hebt meestal niet meteen in de gaten dat het ideeën zijn. Je denkt: Hé, daar loopt ome Bert. Wat is hij dik geworden! Of: Kijk, tante Adelheid is er ook. Wat is ze nu weer aan het breien? Of: Wat een grappige naam voor bloemen: riddersporen. Wie zou die bedacht hebben? Pas veel later ontdek je dat ome Bert, tante Adelheid en de riddersporen zichtbaar geworden ideeën waren. Ideeën voor verhalen, gedichten of liedjes. En dat je die verhalen misschien wel in een boek kunt zetten.

Als mijn vader en moeder niet altijd van die moeilijke woorden hadden laten vallen, dan was ik nooit liedjes gaan schrijven. Als tante Adelheid niet zo goed had kunnen breien, dan was ik nooit verhalen gaan verzinnen. Als mijn vader geen riddersporen in de tuin had gezaaid, had ik misschien nooit een boek over een raadselridder geschreven. En als ik niet in mijn moeders buik al was begonnen met schrijven, dan had ik nu nooit al meer dan vijftig boeken op mijn naam staan. Wat wil zeggen dat mijn naam inmiddels al op meer dan vijftig boeken staat.”